

מסורת הש"ם

(א) ברכות לה. ע"ש, (ב) נביא רמב"ם דרך הצדוקים, (ג) שם לג., (ד) שם נד., (ה) וברכות ובע"י יתאל, (ו) וברכות לג. ושי"ן, (ז) ברכות לג. ע"ש נדה נז., (ח) ברכות לג. (י) וסוכה גז:., (יט) וברכות לה., (י) ושי"ן מו"ט"ט, (ס) ופוספסא פ"ג, (ז) דף נו., (מ) ונ"י מו"ט פ"ה דברכות מ"ג, (ז) (נדה טז: ע"ש בתום),

גליון הש"ם

גב' נטאי הוא לו. עיין לעיל דף יח ע"א: תום' ד"ח ספני. שער הקליף עיין מתנה דף יג ע"א מוס' ד"ה ורגלי החיות:

הנהגות הב"ח

(ה) גב' מנ"י טעמא לא פליגו בה: (א) שם וסמו אנשי כנסת הגדולה ותקניהו און לא הוה אמרין: (א) בפשטה מעשה דוד ואמטון לא נקלמין: (ו) ש"י ד"ה על קן לפור יגיעו רחמין לשון הורה רחמין: (ס) ד"ה מעשה עגל וכו' העגל היה בקרא ולא מתורגם: (ז) תום' ד"ה מפני וכו' אותו ואת בנו ביום אחד כי משחטו דמשמע כל"ל: (ו) ד"ה הכל וכו' דכתיב אל יתהלל חכם בהכבדתו אל יתהלל עשיר בעשרו:

הנהגות הגר"א

[א] גב' ויש לא נקרין ולא מתרגמין. תח"מ:

הנהגות מוה"ר ב"ר נרנשבורג

[א] רש"י ד"ה מעשה תמר וכו' עד וסמיכה. מלה ואשליכיהו מתקח וי"ב וישער:

מוסף רש"י

על קן צפור יגיעו רחמין. (י) אששים סחי מראים עולם כמתכונים להעמיק בלשון תמימים ומוצרים תחום וטון זהה ועל קן לפור יגיעו רחמין שמתרגם לשלח את האם, או שאומר על טוב שחגגה עושה לנו יזכר שמך, או שאומר מורים מורים, משתקין אותו (ברכות נד:), שמטיל קבאה. לומר על אלה חם ולא על שאר ברייותיו. (שם). מדרותיו. מלומדי, אומר לא להחסיט עש אלא להטיל על ישראל חקי גזרותיו להודיע שהם עבדיו ושומרי מצוותיו וגזרות קהותיו אף בדברים שיש לשמן ולעמי"ם להשיב עליהם ולומר מה זרך במלואו זו (שם). להחרידי לאביו. שיש לו מה שחפץ (שם). דכתביניהו משה. האל הגדול הגבור והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד. (שם). ותקנינהו. כשהתפלל עורל על מעל

הקורא עומד פרק שלישי מגילה

בתנאי' יצרכון טובים ה"ו דרך מינופ. שאינו כולל רשעים בשצחו של מקום וחכמים למדו (כרימות דף ו:י) מחלצנה שריחה רע ומנאה הכתוב בין סממני הקטורת שמצריכן הכתוב בהללאתן להיומן בלגודה אחת: **על קן לפור יגיעו רחמין.** (י) כלשון הזה רחמין מגיעין

על קן לפור כך חוס ורחם עלינו: **ועל טוב יזכר שמך.** על טובותיך נודה לך או שאמר שני פעמים מודים כשהוא כורע משתקין אותו ובגמרא מפרש לה: **המננה בעריות.** בגמרא מפרש שדורש פרשת עריות בזנייו ואומר לא ערוה ממך דיצר הכתוב אלא כינה הכתוב בלשונו וקרא אותה ערוה המגלה קלון אציו וקלון אמו בזרים. כיני הוא לשון היפך שמהפך דיבורו לשבח או לגנאי והרכה יש בלשון חכמים כפסרי אספה לי שצבים איש (במדבר יח) ולא אראה ברעמי (שם) צבעתם היה לו לומר אלא שכינה הכתוב כינאל בדבר וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב (מהלם קו) כבודי היה לו לומר אלא שכינה הכתוב: **האומר ומוזערך לא חסן להעביר למולך.** לא תנא על הכותית ותולדי בן לע"ז: **משחקין אותו בנויפה.** שזוקר הכתוב ממשמעו שהוא עובדת חוק לאמוריים להעביר בניהן לאש ונותן כרת לנא על הכותית ומחייב טעאת על השוגג **גב' נכסי רשויות.** ומקבל ומודה אלוה אחר אלוה: **על הרעה.** ברוך דיין האמת: **על הטובה.** ברוך הטוב והמטיב: **מטיל קנאה.** לומר על העופות חם ועל הבהמות וחיות אינו חם: ואין **אלא גוים מלך.** להטיל עלינו עולו להודיע שאנחנו עבדיו ושומרי מצוותיו: **דנכצינאו משא בתורה.** האל הגדול הגבור והנורא אשר לא ישא פנים (דברים י:י) **אנשי כנסם הגדולה.** כספר עזרא (נחמיה ט) ועתה אלהינו האל הגדול הגבור והנורא שומר הצרית והחסד:

חון מיראם שמים. אותה מסורה בידי אדם שיהא הוא עלמו מכין לבו לכן אע"ג שהיכולת בידו להכין לבצנו אליו דכתיב הנה כחומר ציד היוצר כן אדם בידי צית ישראל (ירמיה י) ואומר והסירותי את לב האזן מבשרתם (יחזקאל לו): **אמר מילנא מילנא ופני נה.** כל חיבה אומר ושונה אין כאן משמעות שמי רשויות אלא מגונה וסכל הוא: **בכנותא כלפי שמיא.** וכי כמנהגה חזירו נוהג בהקב"ה לדבר לפניו שלא במתכוין וסחר ומראה לו כזופלו שלא כיוון בראשונה: **מרופסא.** מרטי"ל בלע"ז. ותשס את המקצת מתרגמין מרופסתא (פופטיס ד): **סני רב יוסף.** לפירושי מכנה דמתני' כדמתרגם ערות אביך וערות אמך קלנא דלצון וקלנא דאמך על הכותית הכתוב מדבר: **בתנאי' מעשה ראוון.** וישכב את בלטה פילגש אציו (בראשית לה): **נקרל.** צצית הכנסת: **ולא מתרגם.** מיישינן לגזותו: **מעשה תמר.** ויהודה: **ומעשה עגל הראשון.** כל פרשת העגל עד א' ואשליכיהו באש (שמות לג). ומה שחזר אהרן וספר המעשה הוא קרי מעשה עגל השני הוא שכתוב צו וילא העגל הזה (ס) ולא יתרגם פן יטעו עמי הארץ ויאמרו ממש היה צו שיא' מאליו אצל המקרא אין מציין: **הודע אם ירושלם.** את תועצומיה. פרשה היא ביחזקאל: **גב' ויש לא נקרין ולא מתרגמין.** מפרש כסיפא מעשה דוד ואמטון לא נקרין בהפסרה: **מעשה בראשית כו'.** ואמרין במסכת חגיגה (דף יא:י) המסתכל בצרבעה דברים ראוי לו כאליו לא צא לעולם. והתם[[] מפרש טעמא אין ראונו של מלך שזיכרו שמו על אספה כו':

הקורא עומד פרק שלישי מגילה

יברכוך טובים. פי' שמוציא את הפושעים מן הכלל אי נמי משום דמחזי כשמי רשיות כלומר אלהים טובים: **מפני שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים והן אינם אלא גזירות.** ^(ט) ק' להר"ר אלהן על מה ע^ו שסד הקליר בקדושת' שאנו אומרים ביום צ' של פסח זדקו אותו ואת בנו (י) לא תשחטו ביום אחד דמשמע שר"ל שהקב"ה חם על אותו ואת בנו והוא אינו אלא גזירה: **הב"ר בידי שמים חוץ מיראת שמים.** קשה דהא בפרק אלו נערוה (כמוצת דף ג' וסג) אמרינן הכל צדי שמים חוץ מנניס ופחים וגרלה דהכא מיייר בתולדות האדם אס יהיה חכם או טפש עני או עשיר גבור או חלש ^ו דהכל נגזר עליו חוץ מן היראה דכתיב אל יתהלל אס צלחת יתהלל המתהלל השכל ידוע אצוי (ירמיה ט) והתם מיייר במאורעות האדם העמידות לנא אליו אחר שנולד שגם הס צדי שמים חוץ מנניס ופחים פירוש הקור והחוס ולא קשה מהא דכתיב לפני קרמו מי יעמוד (מהלם קמז) דה"פ אס ישלמהו בפעם אחת כדכתיב בראש הפסוק משליך קרמו כפתים וגם לא קשה מהא דכתיב ואין נסתר מחמתו (שם יט) דהיא' בעוצרי דרכים הוא דקאמר אצל כל זמן שהוא צדימו ודאי יכול הוא לניצל ממונו:

אין מפטירין במרכבה ורבי יהודה מתיר. וקיימא לן כר' יהודה: ‏מה ‏ואתו ^(ט) כנסת הגדולה ותקניהו און לא אמרינן להו ואת אמרת כולי האי משל לאדם שהיו לו אלף אלפי דיגרי זהב והיו מקלסין אותו (באלף) דיגרי כסף לא גנאי הוא לו אמר רבי חנינא^א יהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר יועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה מכלל דיראה מילתא זוטרתי היא אין לגבי משה רבינו מילתא זוטרתי היא משל לאדם שמבקשין הימנו כלי גדול ויש לו דומה עליו ככלי קטן קטן ואין לו דומה עליו ככלי גדול ^ואמר רבי זירא יהאומר שמע שמע כאומר מודים מודים דמי מיתיבי הקורא את שמע וכופלה הרי זה מגונה מגונה הוא דהוי שתוקי לא משתקינן ליה לא קשיא הא דאמר מילתא מילתא ותני לה הא דאמר פסוקא פסוקא ותני לה א"ל רב פפא לרבא ודלמא מעיקרא לא כיון דעתיה והשתא כיון דעתיה אמר ליה ^ותברותא כלפי שמיא אי לא מכיון דעתיה מחינא ליה בארופתא דנפחא עד דמכיון דעתיה: המכנה בעריות משתקין אותו: תנא רב יוסף קלון אביו וקלון אמו: האומר ומוזערך לא תתן להעביר וכו': תנא רבי רבנן ישמעאל בישראל הבא על הכותית והוליד ממנה בן לע"ז הכתוב מדבר: **בתנאי' ימעשה ראובן נקרא ולא מתרגם מעשה תמר נקרא ומתרגם מעשה עגל הראשון נקרא ומתרגם והשני נקרא ולא מתרגם ברכת כהנים מעשה דוד ואמטון** ^(ט) נקראין ולא מתרגמין אין מפטירין במרכבה ורבי יהודה מתיר ר' אליעזר אומר אין מפטירין ^בבהודע את ירושלם: **גב' תנו רבנן** ^ייש נקרין ומתרגמין ויש נקרין ולא מתרגמין ^א ויש לא נקרין ולא מתרגמין אלו נקרין ומתרגמין: כל"ת עק"ן גשפ"ה סימן: מעשה בראשית נקרא ומתרגם פשיטא מהו דתימא אותו לישוילי מה למעלה מה למטה ומה

מגונה, ולגבי מודים מודים משתקין אותו. ופרקינן לא קשיא ברייתא דקרי פסוקא פסוקא ונתייה, אבל אי קארי מילה ומילה ונתייה משתקין אותו. פי' ארופתא דנפחי. קורנם של נפחים. המכנה בעריות (ל'כומר הקורא הפסוק ערות אביז ואמר לא יגלה. ואינו קורא ערות אביך וערות אמך כדכתי' קרא וכן כל העריות, משתקין אותו ואומרים לו קרא הפסוק כמו שכתבו וכי אתה מברך מילין מה שלא בידר משה רבינו ברוח הקודש. **בתנאי' מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם וכו'.** (תר"ן) מעשה בראשית נקרא ומיתרגם, פשיטא, [מהן] דתימא דיתושו לתרגומיה דילמא אחי' לישויליה מה למעלה מה למטה ומה קמ"ל

הנא ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך וגזמ', וכי שואל אדם דבר שאינו ברשותו אלא מיכן ראיה שיראת שמים בידו של אדם היא. אמר ר' זירא האומר שמע שמע כאומר מודים מודים. ומחבינן עליה והתניא הקורא את שמע וכופלה הרי זה

א) כלומר שקורא הפסוק ערות אביך וערות אמך וערות אמו לאו כל גילה וכן על עריות וכו' ומפרש כפי הרמזים בפירוש הנשעיות וכן משמע קצת גם בערוך ערך כן.

כה.

עין משפט

נר מצוה

עך א מיי פ"ט מהל' תפלה הלכה י:
עב ב מיי שם הלכה ד טושיע א"ח סימן קנא סעיף ג:
ג ג מיי פ"י מהלכות ברכות הל' ג סגנ עשין יח טושיע"ע שם סימן דכז סעיף ג:
פא ד מיי פ"ט מהל' תפלה הלכה ז [טושיע"ע א"ח סי' קיג סעי' ט]:

פב ה מיי פ"ה מהל' תשובה הלכה [אן] ג:
פג ו מיי פ"ב מהלכות ק"ש הלכה יא סגנ עשין יח טושיע"ע א"ח סימן קא סעיף ט:
פד ז מיי פ"י"ב מהל' תפלה הלכה יז סגנ עשין יט:

תורה אור השלם

1. ומוזערך לא תתן להעביר למלך ולא תחלל את שם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יי' ויקרא יח כא 2. וְשָׁמַר יִשְׂרָאֵל מִהָיְי אֱלֹהֶיךָ שֶׁאֵל מַעֲמֵךְ בִּי אִם לִקְרָאָהּ אֶת יי' אֱלֹהֶיךָ לְלַבֵּת בְּכָל דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָהּ אֹתוֹ וּלְעֲבֹד אֶת יי' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ:

דברים י יב
3. בן אדם הודיע את יְרֵדְשֶׁלֶם אֶת תוֹעֲבֹתָיוּ: יחזקאל טז ב

לעזי רש"י

מרט"ל. פטיש.

רבינו חננאל

יצרכון טובים. משום דמיתחי כשתי רשויות, וכן האומר מודים [מודים], וכת' כי יסכר פי דוברי שקר. על טוב וזכר שמך, הא על רע לא, והא תנן חייב לברך על הרעה כשם שמבכר על הטובה. על קן לפור יגיעו רחמין, כלומר חס הקב"ה וכתב לא תקח האם משאר כל בריותיה. הנה מטיל קנאה במעשה בראשית, כלומר אילו הבייבין יותר ושאר שגוואין, ויש אומרים מפני שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים על אילו בלבד והן אינן אלא גזירה. הורה דנחית לקמיה דר' חנינא ואמר האל הגדול הגבור והנורא והאדיר והחזק והתודאי. אמר ליה אמרייתניהו לכלוה בשבחי דהקב"ה, און הני תלת האל הגדול הגבור והנורא אי לא דכתביניהו משה באורייתא ותקניהו אנשי כנסת הגדולה לא הוינן אמינא להו, שאין קן לשבחו וכל המוסיף גורע, וכו'. אמר ר' חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך וגזמ', וכי ברשותו אלא מיכן ראיה שיראת שמים בידו של אדם היא. אמר ר' זירא האומר שמע שמע כאומר מודים מודים. ומחבינן עליה והתניא הקורא את שמע וכופלה הרי זה